

Jaarverslag 2016

Inhoudsopgave

1. Commissie van Toezicht.....	3
1.1 Voorstelling en opdrachten.....	3
1.2 Samenstelling van de commissie	3
1.3 Werking van de commissie	4
2. Gevangenis.....	4
2.1 Materiële omstandigheden van detentie	4
2.2 Onthaal van nieuwe gedetineerden.....	5
2.3 Hygiëne, voeding en leefruimte	5
2.4 Gezondheid in de gevangenis.....	6
2.5 Activiteiten van de gedetineerden	6
2.6 Regime en discipline.....	6
2.7 Overlegorgaan voor de gedetineerden.....	7
2.8 Uitvoering van het individueel detentieplan.....	7
3. Behandeling van de aanvragen.....	7
3.1 Procedure	7
3.2 Statistieken.....	8
3.2.1 Overzicht per maand	8
3.2.2 Vergelijking met 2015.....	8
3.3 Gevolg gegeven aan de aanvragen.....	9
3.3.1 Nachtelijk wekken.....	9
3.3.2 Conflicten met Penitentiair Beambten.....	9
3.4 Markante problemen.....	9
3.4.1 Tewerkstelling.....	9
3.4.2 Effecten Sanering	10
4. Controles uitgeoefend door de commissie van toezicht	10
4.1 Observatieverslagen.....	10
4.2 Relaties met de directie en het personeel	10
4.3 Adviezen en aanbevelingen	11

1. Commissie van Toezicht

1.1 Voorstelling en opdrachten

De Commissie van Toezicht van Beveren is actief sinds juni 2014 en houdt toezicht in één van België's jongste gevangenissen, de Penitentiaire Inrichting 'Poort van Beveren'.

Artikel 138ter van het Koninklijk besluit van 21 mei 1965 houdende algemeen reglement van de strafinrichtingen beschrijft de taken van de Commissie van Toezicht als volgt:

1° een onafhankelijk toezicht te houden op de gevangenis bij dewelke zij is opgericht, op de bejegening van de gedetineerden en op de naleving van de betreffende voorschriften;

2° aan de Minister en aan de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek, advies en inlichtingen te geven betreffende aangelegenheden in de gevangenis die rechtstreeks of onrechtstreeks met het welzijn van de gedetineerden verband houden en voorstellen te doen die zij gepast acht;

3° ten behoeve van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen jaarlijks een verslag op te stellen betreffende alles wat betrekking heeft op de bejegening van de gedetineerden en op de naleving van de voorschriften terzake, in de gevangenis waarvoor zij bevoegd is.

De rol van de Commissie van Toezicht is er op toezien dat de gevangenen correct bejegend worden. De Commissie vormt voor de gedetineerden een onafhankelijke link met de buitenwereld.

De focus ligt dus niet op het oplossen van de individuele problemen van gevangenen, taken die eerder onder de verantwoordelijkheid van een ombudsdienst vallen.

Jaarlijks deelt de Commissie haar bevindingen en adviezen met de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen in een jaarverslag. In het jaarverslag 2016 wensen we een realistisch beeld te bieden van de activiteiten van de Commissie van Toezicht van de gevangenis in Beveren gedurende het voorbije jaar.

1.2 Samenstelling van de commissie

De Commissie van Toezicht van de gevangenis bestaat uit een voorzitter-magistraat, een secretaris, twee geneesheren, een advocaat en voor het overige vooral burgers uit de sociale sector.

Voorzitter: dhr. Kristiaan Rotthier

Leden:

- dr. André Bolsens
- mevr. Ann Cools
- mevr. Griet Van Eetveld

- mevr. Kirsten Schrevens
- mevr. Leen Van Laere
- mr. Luc Truyens
- dhr. Marc De Munck
- dhr. Patrick Hurkmans
- mevr. Rita De Vis
- dr. Tony Vermeulen

Secretaris: dhr. Jochen Backer Overbeek

1.3 Werking van de commissie

De Commissie van Toezicht vergadert maandelijks elke derde dinsdag van de maand. Zij vergadert in de penitentiaire instelling van Beveren waar zij een vergaderruimte tot haar beschikking heeft gekregen. Elke maand worden twee maandcommissarissen aangesteld.

2. Gevangenis

De penitentiaire inrichting Beveren opende officieel haar deuren op 14 februari 2014.

De federale overheid koos voor de bouw van de nieuwe gevangenis voor een publiek-private samenwerking door middel van een DBFM-overeenkomst. In deze overeenkomst zorgt een privépartner voor het ontwerp, de bouw, de financiering en het onderhoud van de gevangenis. De privépartner baat eveneens de keuken, de wasserij, het onderhoud en de groendienst uit met tewerkstelling van gedetineerden. Na 25 jaar samenwerking tussen privé en overheid zal een kosteloze overdracht volgen. Deze overeenkomst zorgt voor soms unieke problemen en uitdagingen.

De instelling is gebouwd als antwoord op de vernieuwende visie op detentie waarbij de nadruk ligt op de voorbereiding van de re-integratie van de gedetineerde in de samenleving. De penitentiaire instelling Beveren werkt samen met de Vlaamse Gemeenschap om gedetineerden te ondersteunen binnen zes pijlers: welzijn, gezondheidszorg, werkgelegenheid, onderwijs, cultuur en sport.

2.1 Materiële omstandigheden van detentie

De inrichting is een moderne versie van de klassieke stergevangenis (Ducpétiaux model). De gevangenis is gelegen vlak naast de E17 van Antwerpen naar Gent op een terrein van 12 hectare vlak naast een industrieterrein.

Het complex bestaat uit vier gebouwen: een inkomgebouw, een dienstgebouw, een cellulair complex en een logistiek of werkgebouw met werkateliers. Er zijn 300 cellen waaronder 32 duocellen en 4 cellen voor gehandicapten. Elke cellenvleugel heeft verschillende ontspanningsruimtes en is voorzien van veiligheid- en strafcellencomplex.

De instelling biedt plaats aan 312 mannelijke gedetineerden. Naast enkele verwezenen en niet-definitieven bevat de gevangenis van Beveren de eerder zware criminelen, met min. 5 jaar tot levenslange opsluiting.

Wat de staat van de gebouwen betreft heeft de commissie nog nooit een klacht ontvangen. De faciliteiten zijn modern en de gevangenis is goed uitgerust. In april/mei van 2016 vond echter een ernstige vervuiling van het atelier plaats. Dit betekende dat de gevangenis haar aanbod van werk plots ingrijpend moest beperken, wat de gedetineerden bekleegen. De sanering van het atelier wordt verwacht begin 2017, en wij hopen dat een snelle toename van het werkaanbod volgt. Het tekort aan werk is namelijk één van meest voorkomende klachten.

2.2 Onthaal van nieuwe gedetineerden

Bij aankomst wordt de gedetineerde ingeschreven op de griffie van de penitentiaire inrichting. De gedetineerde overhandigt alle voorwerpen en deze waarvan het bezit niet toegelaten is worden in bewaring genomen. De gedetineerde ondertekent de inventaris van de in bewaring gegeven goederen en waarden.

Elke binnenkomende gedetineerde heeft binnen 24 uur na zijn aankomst in de gevangenis een onderhoud met de directeur. Tijdens dit onderhoud licht de directeur de gedetineerde in over zijn wettelijke en penitentiaire toestand en brengt hij hem de grote lijnen van het huishoudelijk reglement ter kennis. Een informatiebrochure wordt overhandigd. Het huishoudelijk reglement is raadpleegbaar via PrisonCloud of in de bibliotheek.

De gedetineerde wordt geïnformeerd door de directeur over het bestaan van de commissie van toezicht en over de wijze waarop met de maandcommissaris contact kan worden opgenomen.

2.3 Hygiëne, voeding en leefruimte

De gevangenis maakt gebruik van nieuwe technieken. Naast de standaarduitrusting op de cel (tafel, stoel, bed, wastafel en toilet) beschikken de gedetineerden over faciliteiten zoals een douche, koelkast, plasmascherm, headset en toestenbord. De gedetineerde richt zijn verblijfsruimte naar eigen goeddunken in, zolang dit het doorzoeken van de verblijfsruimte niet verhindert. De gedetineerden dragen hun eigen kledij.

De instelling stelt de gedetineerde gratis toiletartikelen ter beschikking. Bijkomende producten om de lichamelijke hygiëne te verzorgen zijn te verkrijgen via de kantine.

De gedetineerde kiezen uit 3 menu's: het standaardmenu, menu zonder varkensvlees en een vegetarisch menu. Het menu is te raadplegen via PrisonCloud.

De penitentiaire inrichting Beveren is de eerste gevangenis in België uitgerust met PrisonCloud: een beveiligd dienstenplatform voor gedetineerden, dat door Justitie werd ontwikkeld.

PrisonCloud biedt informatie en diensten aan op maat van de gedetineerden. Zij krijgen informatie over de gevangenis en kunnen vanuit hun cel telefoneren, producten bestellen in de webshops van de kantine, films huren, hun juridisch dossier inkijken, een gesprek of consult aanvragen met bepaalde diensten, beveiligde websites raadplegen, hun geld beheren, via e-learning studeren, enz. Zij hebben ook toegang tot informatie zoals het huishoudelijk reglement, de activiteitenkalender enz.

2.4 Gezondheid in de gevangenis

Bij aankomst wordt de gedetineerde gezien door een arts. Indien de gedetineerde een medisch consult wil kan hij dit te allen tijde aanvragen bij de medische dienst.

De medische dienst werd in mei 2016 bezocht door leden van de commissie. Het betreft een zeer goed uitgebouwde dienst met permanentie van 2 verpleegsters. Elke gedetineerde kan hier terecht en er worden dan ook zeer veel consultaties aangevraagd.

Van deze consulten wordt altijd een verslag bijgehouden. Vragen en opmerkingen van gedetineerden die aan de Commissie van Toezicht worden gesteld kunnen dus getoetst worden aan de realiteit.

2.5 Activiteiten van de gedetineerden

Door bemiddeling van de gevangenis kunnen voor eigen rekening kranten, tijdschriften en digitale media worden ontvangen. Kranten en tijdschriften zijn ook te bekomen via de kantine. De bibliotheek werkt samen met de gemeentelijke bibliotheek van Beveren en biedt dus een ruim aanbod.

Afhankelijk van het regime van de gedetineerde kan hij deelnemen aan een ochtendwandeling, een namiddagwandeling en een avondwandeling. Sport- en spelmateriaal wordt ter beschikking gesteld op de wandeling.

De gedetineerde kan zich inschrijven voor sportactiviteiten. Daarnaast worden er ook ontspanningsactiviteiten georganiseerd. Ten slotte kan de gedetineerde bezoek ontvangen op verschillende momenten van de dag.

Een gedetineerde kan werk aanvragen. De werkplaatsen bieden de mogelijkheid tot arbeid aan 100 gedetineerden. Zij kunnen ook onderhouds- en huishoudelijk werk verrichten zoals helpen in de keuken, de wasserij of onderhoudsdiensten.

2.6 Regime en discipline

Iedere vleugel van de gevangenis heeft een eigen penitentiair regime. Nieuwe gedetineerden starten in één vleugel waar ze onthaald en gescreend worden. In een andere vleugel is een sectie voorzien voor gedetineerden die een veiligheidsrisico of ongepast gedrag vertonen. De twee overige vleugels bieden een gestructureerd open regime aan waar gedetineerden kunnen deelnemen aan tal van activiteiten. De

gedetineerden kunnen vrij bewegen tijdens welbepaalde momenten en bij elkaar op de cel gaan.

2.7 Overlegorgaan voor de gedetineerden

Er is een gedetineerdenoverleg. Dit gedetineerdenoverleg kan door de commissieleden bijgewoond worden.

2.8 Uitvoering van het individueel detentieplan

Van zodra een gedetineerde in Beveren blijft om zijn straf uit te boeten maakt de Psychosociale Dienst een detentie- en reclasseringsplan op voor betrokkene. De gedetineerde wordt structuur aangereikt die hem voorbereidt op re-integratie. De gedetineerde wordt niet behandeld volgens de gepleegde feiten, maar volgens zijn functionaliteit. Met name de dagbesteding tijdens detentie.

De doelstelling die de gevangenis van Beveren zich voorneemt is een maximale verantwoordelijkheid voor gedetineerden met maximale zinvolle dagbesteding (tewerkstelling en opleiding). Het dagschema van de gedetineerde bestaat uit tijdsblokken. Zij krijgen zelf de verantwoordelijkheid om activiteiten in te plannen.

3. Behandeling van de aanvragen

3.1 Procedure

Wanneer gedetineerden een klacht, vraag of opmerking wensen te melden aan de commissie, stoppen zij een rapportbriefje in de brievenbus van de commissie. Op deze manier kan een gedetineerde ook een gesprek aanvragen met een commissielid. Enkel de commissie bezit de sleutel van deze brievenbus.

Wekelijks ledigen de maandcommissarissen de brievenbus en nemen kennis van de klachten, vragen of opmerkingen die de gedetineerden overmaakten.

De maandcommissaris nodigt vervolgens de gedetineerde uit voor een gesprek, om de klacht te onderzoeken.

Wanneer de klacht relevant is voor de Commissie van Toezicht gebeurt een eerste behandeling door de maandcommissaris. Bijvoorbeeld door informatie te verstrekken, of, wanneer de gedetineerde dat wil, het probleem te bespreken met de directie, al dan niet anoniem. De maandcommissaris kan ook andere relevante actoren contacteren zoals de Psychosociale Dienst, de gevangenisarts, enz...

Wanneer een klacht echter gevoelig is, complex, of wanneer de maandcommissaris een wederkerende problematiek vaststelt wordt dit besproken in de maandelijkse vergadering. Hier wordt dan met consensus een beslissing genomen.

In een volgend gesprek geeft de commissie feedback aan de vraagsteller.

Ten slotte nodigt de commissie regelmatig andere actoren binnen de gevangenis uit voor een bespreking van aangelegenheden die de gevangenis en de gedetineerden aanbelangen. In september 2016 ontving de commissie Tine Verhenne, directeur van de Regie Gevangenis Arbeid, Oost en West Vlaanderen.

3.2 Statistieken

3.2.1 Overzicht per maand

Onderwerp	Jan.	Feb.	Mrt.	Apr.	Mei	Jun.	Jul.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1												1
2	1	2				1			3	1	2	2
3	1		2	1		2	1	5	6		2	3
4												
5												
6	1					1						
7	2		1	3			1	1	1			2
8	5	1		2	5	2			5		1	2
9	3			2		1		1	1			
10		3	1				1		3	2	2	
11	1			1				1	2	1	3	1
12												
Andere			2					3		1		3
Totaal	14	6	6	9	5	7	3	11	21	5	10	14

3.2.2 Vergelijking met 2015

Onderwerp	2015	2016
1 Plaatsing in een gevangenis en overbrengingen	8	1
2 Materiële levensomstandigheden	8	12
3.1 Leven in een gemeenschap – andere gedetineerden	7	6
3.2 Leven in een gemeenschap – penitentiair beambten	19	17
4 Contact met buitenwereld	7	0
5 Godsdienst en levensbeschouwing	2	0
6 Vormingsactiviteiten en vrijetijdsbesteding	2	2
7 Werk	8	11
8 Gezondheid	22	23
9 Psychosociale dienst	5	8
10 Orde, veiligheid & dwang	12	12
11 Tuchtregime	8	10
12 Commissies van toezicht	0	0
Andere	9	9
Totaal:	117	111

3.3 Gevolg gegeven aan de aanvragen

3.3.1 Nachtelijk wakken

In 2015 ontvingen we een aantal brieven waar gedetineerden kloegen dat ze 's nachts gewekt werden. Uit een gesprek met de Psychosociale Dienst kwam de commissie te weten dat gevangenen inderdaad 's nachts op regelmatige tijdstippen gewekt worden. Volgens de geneesheren van de commissie is deze praktijk ongezond voor de gedetineerden en leidt zulk slaaptekort tot irritatie en agressie.

Het bleek te gaan om een oude richtlijn die als doel heeft ontsnappingspogingen te verijdelen door te controleren of de gevangene er nog is. Omdat de gevangene moeilijk te zien is in de cellen hebben de cipiers licht nodig met als gevolg dat de gevangene wakker wordt.

Deze problematiek werd aangekaart bij de directie. Deze ging akkoord dat het nachtelijk wakken problematisch is. De directie is daarop overgeschakeld naar het gebruik van auditieve controles om uitbreekpogingen te ontdekken en men gaat steekproefsgewijs te werk. De controle van gedetineerden met zelfmoordneigingen blijft wel bestaan.

Deze maatregel heeft gewerkt. In 2016 hebben we geen klachten meer gekregen over het nachtelijk wakken.

3.3.2 Conflicten met Penitentiair Beambten

Regelmatig doen gedetineerden hun beklag over specifieke Penitentiair Beambten. Een deel van deze klachten volgt direct na het krijgen van een tuchtstraf. Men vindt dan dat de PBA te streng is of dat hun straf te groot is voor de gepleegde feiten.

Gedetineerden doen echter ook hun beklag over terugkerende gedrag zoals pesterijen, provocaties en in mindere mate agressiviteit. Dit soort klachten zijn soms moeilijk te bevestigen. Van één geval werden de klachten in zekere mate bevestigd tijdens een gesprek met de directie. De problematiek rond te PA in kwestie bleek bekend en de persoon werd opgevolgd.

3.4 Markante problemen

3.4.1 Tewerkstelling

Vragen omtrent werk keren steeds terug. Het is ook een problematiek die aan vele facetten van het gevangenisleven raakt. Werk is voor vele gevangenen een belangrijke activiteit die hun bezigheid en afleiding biedt. Het is ook een bron van inkomsten, cruciaal voor gevangenen die geen bron van inkomsten hebben van buitenaf. Zonder werk zouden ze geen extratjes kunnen kopen in de cafetaria, noch bestellingen plaatsen voor gebruiksvoorwerpen en andere benodigden. Eén gedetineerde betreurde het verlies van zijn werk waardoor hij zijn slachtoffers niet meer kon vergoeden.

Rond april vond ook een serieuze vervuiling van het werk atelier plaats, waar door deze gesloten moest worden. Dit zorgde voor een grote vertraging met betrekking tot het aanpakken van het werktekort in de gevangenis. De sanering en herinrichting van het atelier zal voltooid zijn begin 2017.

Het meest laten de gedetineerden zich horen wanneer hun werk wordt afgenomen in het kader van een ordemaatregel. Wanneer de gevangene geen werk heeft wordt deze gestraft door hem onderaan de wachtlijst voor werk te plaatsen. Dergelijke maatregelen komen blijkbaar hard aan en verrassen de gedetineerde.

3.4.2 Effecten Sanering

Als gevolg van de sanering zal een besparing op het personeel verricht worden. Met de directie werd besproken welk effect dit op de gedetineerden zal hebben.

De gedetineerden zouden 's avonds vroeger in de cel gaan er 's morgens later uit. Op deze manier is het personeel tussen 7 en 8 uur 's morgens en tussen 8 en 10 uur 's avonds minder nodig. Ook nachtelijke controles worden afgeschaft.

Er zal een negatieve impact op het aanbod voor gedetineerden zijn. Concreet betekent dit minder bezoek en een concentreren van activiteiten. Gedetineerden met werk gaan soms moeten kiezen tussen werk of ontspanningsactiviteiten. Na acht uur zal er niets meer te doen zijn.

4. Controles uitgeoefend door de commissie van toezicht

4.1 Observatieverslagen

Alle brieven en gesprekken worden bijgehouden in een databank. De beslissingen die de commissie neemt worden besproken op de maandelijkse vergadering waarvan notulen worden genomen.

4.2 Relaties met de directie en het personeel

Het personeel is over het algemeen behulpzaam. Enkele penitentiare beambten tonen zich nog wat achterdochtig. Maar een zekere achterdocht tegenover een toezichtsorgaan is begrijpelijk.

De medewerking met de directeur Adriaenssen verloopt positief. Hij is aanspreekbaar en bereid om zaken toe te lichten tijdens de vergadering van de commissie.

4.3 Adviezen en aanbevelingen

- Gevangenen lijken uit de lucht te vallen wanneer tucht of orde maatregelen een effect hebben op hun werk of op hun positie op de wachtlijst voor werk. Duidelijkere communicatie naar de gedetineerden toe over de regelingen hieromtrent kan mogelijk verwarring en onbegrip voorkomen.
- Duidelijke communicatie over de werking van de Psychosociale Dienst. Gedetineerden doen soms hun beklag wanneer de Psychosociale Dienst in hun ogen te traag werkt of haar werk niet doet. Deze klachten blijken na onderzoek meestal onterecht. Maar er lijkt toch een verkeerd beeld te bestaan van deze dienst. Omwille van de belangrijke rol die zij speelt bij detentiescenario's of voorlopige invrijheidsstelling is duidelijkheid belangrijk.
- Psychologische begeleiding moet beter. Sommige zitten hier niet op hun plaats en worden binnen een aantal jaar in vrijheid gesteld. Zonder begeleiding is dat om problemen vragen. Ook zij die therapie willen volgen vallen soms uit de boot.